

Urška Žerak – priznanje za najboljše doktorsko delo na področju raziskovanja vzgoje in izobraževanja

Doktorsko delo Urške Žerak, Vzgojni stili staršev in stili vodenja učiteljev v odnosu do samoregulacijskega učenja pri učencih osnovne šole, obravnava učne samoregulacije učencev s poudarkom na vplivu družinskega in šolskega okolja. Nagrajenka v uvodu izpostavi pomen učne samoregulacije kot ključne veščine vseživljenjskega učenja, še posebej v kontekstu pandemije, ko se je sposobnost samostojnega učenja izkazala kot bistvena.

V teoretičnem delu opredeljuje pojem učne samoregulacije, ga primerja s sorodnimi pojmi (npr. samokontrola, metakognicija) in predstavi sodobne modele, ki temeljijo na socialnokognitivni paradigmi. Posebno pozornost namenja vlogi socialnega okolja, pri čemer se opira na Bronfenbrennerjevo ekološko sistemsko teorijo razvoja, ki poudarja pomembnost vpliva družine in šole na učenca. Nagrajenka obravnava dejavnike, kot so starost, spol in učna uspešnost, ter preučuje vplive družinskega in šolskega okolja na razvoj učne samoregulacije. V empiričnem delu nagrajenka poroča o raziskavi, izvedeni na vzorcu 679 učencev 6. in 9. razreda iz 25 slovenskih osnovnih šol. Ugotavlja, da čustvena toplina in podpora staršev pri avtonomiji pozitivno vplivata na učno samoregulacijo pri mlajših učencih, medtem ko je pri starejših pomembna tudi demokratična disciplina staršev in podpora učiteljev. Pritisk staršev se je izkazal kot negativen dejavnik, ki ga lahko deloma kompenzira učiteljeva podpora pri avtonomiji, medtem ko učiteljeva kaznovalna disciplina zmanjšuje pozitivne vplive staršev.

Raziskava je pokazala na pomen avtoritativnih vzgojnih stilov staršev in učiteljev, ki spodbujajo učenčevo avtonomijo in s tem učni uspeh. Nagrajenka povezuje empirične ugotovitve z Bronfenbrennerjevo teorijo in poudarja potrebo po sinergiji med družinskim in šolskim okoljem. Na podlagi rezultatov predlaga ukrepe za krepitev ustreznih vzgojnih stilov pri starših in učiteljih, ki bi lahko prispevali k izboljšanju učne samoregulacije pri učencih.

Delo predstavlja pomemben prispevek k znanstvenemu razumevanju vplivov družinskega in šolskega okolja na učno samoregulacijo. Nagrajenka je razvila in validirala nov pripomoček za merjenje stilov vodenja učiteljev, kar omogoča primerjavo z vzgojnimi stili staršev. Delo prinaša izviren vpogled v kumulativne in kompenzacijske učinke teh dveh mikro-okoljskih dejavnikov, ki sta doslej večinoma bila obravnavana ločeno. Doktorsko delo Urške Žerak je izvirno, znanstveno relevantno in aktualno, saj prispeva k razumevanju vplivov socialnega okolja na učno samoregulacijo ter daje pomembne smernice za pedagoško prakso in oblikovanje politik na področju izobraževanja. Na podlagi teh kakovostnih prispevkov je zato delo nagrajeno kot najboljše doktorsko delo na področju raziskovanja vzgoje in izobraževanja.